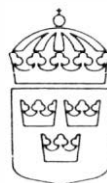

Motion till riksdagen

1986/87:N354

Carl Bildt m. fl. (m)

Privatisering av statliga företag

Mot.
1986/87
N354-356

1 Privatisera mera

Med "privatisera" avser vi försäljning av statliga och kommunala företag m. m. samt egendom tillhörande det allmänna. Avmonopoliseringar inom den offentliga sektorn och tillskapandet av förutsättningar för konkurrerande alternativ verksamhet ligger utanför detta begrepp.

2 Utgångspunkter

Den internationella ekonomiska scenen har under senare år vidgats genom att ett antal nya industriländer har börjat göra sig gällande som nya konkurrenter men också som betydande nya kunder. Detta i förening med allt bättre kommunikationer och sjunkande transportkostnader har intensifierat de internationella ekonomiska kontakterna vad avser handel i varor och tjänster, kapitalrörelser, arbetskraftsrörelser över gränserna och direkta investeringar.

Den beskrivna utvecklingen skapar en lång rad nya möjligheter men ställer också stora krav. Företag och länder som förmår att förnya sig och leda utvecklingen kommer att blomstra. Där förmågan saknas blir följden kriser i näringslivet. Företagen kommer i allt högre grad att bli beroende av sjunkande reallöner för att kunna konkurrera. Både den statiska effektiviteten – att rationellt utnyttja befintliga resurser – och den dynamiska effektiviteten – dvs. att framgångsrikt ta till vara nya chanser, hantera föränderlighetens risker och innovativt utveckla nya resurser – kan bäst utvecklas inom en fri ekonomi.

All erfarenhet visar att enskild företagsamhet, byggd på privat ägande inom ramen för marknadsekonomins ekonomiska frihet, har varit den bästa grunden för ett ökande välstånd. Eftersom ingen i detalj kan förutsäga framtidens krav och möjligheter, kan endast det system bli framgångsrikt som i varje period tillåter en mångfald av ansatser, försök och experiment och som snabbt förkastar det som inte visat sig dugligt samt premierar det som fungerar väl.

Det är självklart av stor betydelse för de anställda och för tryggheten i deras anställning att företagen förmår hävda sig på marknaden, har kompetenta ägare och tillgång till riskkapitalmarknaden. Sådana förutsättningar ges främst i enskilt ägda företag.

3 Statligt företagande

3.1 Problem med statlig företagsamhet

I en fri ekonomi skall statsmakterna fastställa spelreglerna för näringslivet. Staten skall däremot inte själv vara företagare. Det är väsentligt att de två rollerna hålls åtskilda.

Rättssäkerheten kräver att staten står neutral mellan olika företag. Erfarenheterna har också visat att statliga företag ofta blivit redskap för politikernas ambitioner att driva regional- och sysselsättningspolitik. Det har lett till att dessa företag inte har kunnat agera efter normala företagsekonomiska principer. Därmed har också företagens långsiktiga utvecklingsmöjligheter försämrats.

Expansiva privata företag som behöver öka sitt kapital kan göra detta genom nyemissioner. Nya och gamla ägare får då skjuta till nytt kapital. För de statliga företagen står erfarenhetsmässigt inte denna möjlighet öppen. Staten ger normalt endast krisföretag kapitaltillskott. Därför är många av de statliga företagen underkapitaliserade – de har alltför litet eget kapital. Detta hindrar deras utveckling och kan på sikt hota företagets framtid.

Det är från denna synpunkt en fördel för de statliga företagens anställda om deras företag blir privatägda. Även för statens del är det väsentligt att de statliga företagen säljs. Det kapital som finns bundet i de statliga företagen kan utnyttjas bättre på annat sätt. Nya privata ägare kan dessutom tillföra företagen den ägarkompetens som nu saknas.

Det är inte tillräckligt att – som den nuvarande regeringen gör – avyttra vissa minoritetsposter eller arrangera "klipp" med hjälp av försäljning av förlustavdrag. Det räcker inte med att statsråd gör högtidliga uttalanden om att de statliga företagen skall drivas på strikt företagsekonomiska villkor – det är först när företagen inte längre är i statens ägo som dessa deklARATIONER blir trovärdiga.

3.2 Skäl för privatisering

De starkaste motiven för en privatisering av statliga företag är:

- Enskilt ägda företag är mera utvecklingskraftiga och livsdugliga. De ger därmed ett bättre bidrag till inkomster, utrikesaffärer, sysselsättning och trygghet.
- En sammanblandning av statsmakternas funktioner med företagaruppgiften bör inte förekomma. Staten kan då få motstridiga lojaliteter, som medför en risk att statsintresset komprometteras och konkurrensförhållandena mellan privata och statliga företag snedvrids. Bara risken att sådant kan förekomma försämrar spelreglerna och lägger en hämsko på företagande och riskvillighet.
- En försäljning av statliga företag ger staten finansiella tillgångar och minskar upplåningsbehovet.
- Privatisering ger möjlighet att sprida ägandet i näringslivet bland medborgarna. Det är av central betydelse vid en privatisering av statliga företag att

i första hand de anställda och i andra hand allmänheten ges möjligheter att teckna sig för andelar. Kapitalmarknadens ordinarie aktörer bör i princip komma först i tredje hand.

Mot. 1986/87
N354

3.3 Metoder

De företagsenheter eller företagsgrupper inom den statliga sektorn som i första hand bör privatiseras är de som i dag arbetar under kommersiella betingelser i fri och öppen konkurrens med privata företag. Ett stort antal av dessa statliga företag kan tämligen omgående börsintroduceras eller försälas på annat sätt. I ett längre perspektiv kan även åtskilligt av den verksamhet inom den offentliga sektorn som i dag bedrivs i mer eller mindre monopolliknande former eller med betydande subventioner utsättas för konkurrens och så småningom avyttras.

Erfarenheter från Storbritannien och Frankrike visar att ett av huvudproblemen vid privatisering av statliga företag är värderingen. I Sverige är naturligtvis ett sätt att jämföra med liknande företag på Stockholms fondbörs. En kontrollerande metod är traditionella substans- och avkastningsvärderingar.

Med en fungerande kapitalmarknad och aktiebörs, vilket vi i dag har i Sverige, vinnas erfarenheter som möjliggör en värdering med god säkerhet. Hänsyn får självfallet tas till hur stora aktieposter som vid ett och samma tillfälle skall säljas. Redan vid den första försäljningen av en delpost i ett företag ger marknaden en värdering av företaget. Därmed underlättas en fortsatt avyttring av ytterligare poster inom samma företag.

Det finns flera olika avyttringsmetoder som kan tillämpas, beroende på vilket företag eller företagsgrupp som avses att säljas.

Följande privatiseringsmetoder kan tänkas:

A. Försäljning av aktier på börsen, t. ex. PKbanken (statens ägarandel 84%), ABA (50%) och Procordia.

B. Försäljning till tidigare ägare, t. ex. NCB (72%).

C. Överlåtelse av minoritetsintressen till huvudägare, t. ex. OK Petroleum (30%).

D. Försäljning av aktier till anställda, t. ex. Gullivers Resebyrå (37,5%), ASG AB och GDG Biltrafik AB.

E. Utförsäljning av bolagets tillgångar, t. ex. Investeringsbanken.

F. Försäljning till annat företag.

G. Försäljning av bolagets substansinnehåll.

Varje metod har sina speciella fördelar och valet får träffas från fall till fall.

Regeringskansliet har begränsade resurser och saknar dessutom förutsättningar för detta slags avvägningar. Därför måste departementen i så stor utsträckning som möjligt kunna delegera arbetsuppgifter. Detta kan t. ex. ske genom att dotterbolag i företagsgrupper säljs/privatiseras enligt riktlinjer från riksdagen och regeringen men under resp. koncernlednings exekutiva ansvar. Ett annat sätt kan vara att anbud på kostnader och metoder för privatiseringar infordras från olika banker och fondkommissionärer.

3.4 Företag som i dag kan privatiseras

Mot. 1986/87
N354

Bland de klara kandidaterna finns de vinstgivande och konkurrensutsatta företagen och företagsgrupperna. Enligt vår uppfattning är det rimligt att i största möjliga utsträckning hålla samman redan befintliga företagsgrupper. Även om det kan te sig frestande att bryta ut enskilda företag ur företagsgrupperna för att låta børsintroducera dem var för sig, är det förmodligen riktigare att låta eventuella beslut om uppdelningar och omstruktureringar av resp. företagsgrupper tas av de nya ägarna. Dessa har med all säkerhet väsentligt större kompetens och förutsättningar för sådana bedömningar än de politiska instanserna.

Bland de företag som vi i dag bedömer vara omedelbart möjliga att börja avyttra är *Procordia AB* som innefattar dotterbolagen *ABAB* (Allmänna Bevaknings AB), *ACO Läkemedel AB*, *Berol Kemi AB*, *Bilfragmentering AB* (25%), *BSK BS Konsult AB*, *Cea Aktiebolag*, *Cordinor AB*, *AB Gambirinus* inkl. *AB Pripps* (75%), *KabiVitrum AB*, *Kalmar Industries AB*, *Liber AB*, *Procordia Food AB*, *SARA AB*, *SVETAB*, *Svenska Tobaks AB*, *Svenska Lagerhus AB* m. fl.

Företagsgruppen omsatte år 1985 12 444 milj. kr. med ett årsresultat på 585 milj. kr. före bokslutsdispositioner och skatt. Soliditeten var 27% och antalet anställda 25 499 personer. Sedan dess har ett antal problemföretag avyttrats.

En børsintroduktion av denna företagsgrupp skulle stärka moderbolaget och öka möjligheterna för koncernledningen att leva upp till målet att göra företaget lika lönsamt som motsvarande privata storföretag. Vid en försäljning av *Procordia* är det naturligt att de regionala och sysselsättningspolitiska projekt som *Procordiagruppern* fortfarande belastas med ses över ur strikt kommersiell synvinkel. Projekten bör så länge de skall fortgå finansieras via den s. k. offertprincipen och med allmänna medel.

Ytterligare en försäljningskandidat är *Aktiebolaget statens skogsindustrier (ASSI)* inkl. dotterbolag. Företagsgruppen omsatte år 1985 5 473 milj. kr. och hade en årsvinst på 154 milj. kr. före bokslutsdispositioner och skatt. Soliditeten var 35% och antalet anställda 7 713 personer. *ASSI* har efter utomordentligt stora kapitaltillskott under en följd av år numera fått en sådan finansiell ryggrad att en omedelbar försäljning är möjlig.

Det tidigare kooperativt ägda företaget *Norrlands Skogsägares Cellulosa AB (NCB)* inkl. dotterbolag är ytterligare en kandidat. Företagsgruppen ägs för närvarande till 72% av staten och omsatte år 1985 3 470 milj. kr. och hade en årsvinst på 150 milj. kr. före bokslutsdispositioner och skatt. Soliditeten var 30% och antalet anställda 3 848 personer.

NCB bör om möjligt i första hand säljas till de gamla ägarna. Om detta inte går, bör möjligheterna att avyttra statens aktieinnehav till andra ägare övervägas. På detta sätt skulle staten kunna återfå en del av det kapital som tidigare plöjts ner i företagsgruppen.

Bland övriga vinstgivande företag där en fortsatt minskning av statens andel bör äga rum är *PKbanken*. *PKbankens* intäkter var år 1985 4 972 milj. kr. och den hade en årsvinst på 1 616 milj. kr. före bokslutsdispositioner och skatt. Konsolideringsgraden var 6.2% och antalet anställda 3 599 personer. Banken ägs i dag till 85% av staten. *PKbanken* är børsnoterad. Vi anser att

det inte finns några principiella motiv för att PKbanken skall kvarstå som en statlig affärsbank.

AB Aerotransporter (ABA) ägs till 50% av staten. Bolagets flygtrafikförrelse har sedan den 1 oktober 1950 handhåfts av konsortiet Scandinavian Airlines System (SAS) där ABA:s andel är tre sjundedelar. Konsortiet - Scanair ägs på samma sätt medan Linjeflyg AB ägs till lika delar av ABA och SAS. ABA:s omsättning består huvudsakligen av fastighetsintäkter. Företagsgruppen omsatte år 1984/85 348 milj. kr. med ett årsresultat på 541 milj. kr. före bokslutsdispositioner och skatt. Antalet anställda var 486 personer. Vi finner inga bärande motiv för att statsmakten skall kvarstå med en 50-procentig ägarandel i företaget. I och med att den andra hälften av bolaget redan är börsnoterat via SILA bör en minskning av det statliga ägarengagemanget vara i sig tämligen problemfritt. Däremot bör samråd ske med övriga delägare i SAS.

Investeringsbanken har enligt vår mening spelat ut sin roll såsom förmedlare av riskkapital. Detta framgår bl. a. av bankens svårigheter att hitta kunder. Under senare tid har man kommit att uppträda i ett antal mer eller mindre märkliga affärer. Eftersom riskkapitalmarknaden numera fungerar bör Investeringsbanken stegvis avvecklas. Låneportföljen bör avyttras och kapitalet återgå till statskassan.

3.5 Företag som kräver omstrukturering

Svenskt Stål AB (SSAB) (67%) har åter blivit ett lönsamt företag. Trots detta är SSAB en ytterst riskfylld penningplacering, samtidigt som företagets produktionsorter ligger i sysselsättningssvaga regioner. SSAB kan av dessa skäl och med tanke på den utomordentligt pressade internationella stålkonjunkturen inte för dagen vara någon omedelbar börs kandidat. Företaget bör fullfölja sin omstrukturering och effektivisering. Dessutom måste förmodligen en omfattande omstrukturering av europeisk stålindustri slutföras, innan statens ägarengagemang inom SSAB helt kan avvecklas. Ett antal institutionella investerare kommer nu att inträda som minoritetsägare. Staten bör låta fler externa ägare inträda i SSAB.

Svenska Varv AB har ett omfattande omstruktureringsprogram framför sig i en ytterst riskfylld affärsmiljö. Det kommer förmodligen att ta tid, innan det är möjligt att avyttra företagsgruppen. Däremot finns möjligheter att redan i dag finna köpare till delar av företagsgruppen. En avyttring av det resterande fastighetsinnehavet i centrala Göteborg, Calor-Celsiusgruppen och möjligen Götaverken Ångteknik/Generator, skulle lösgöra kapital.

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) har en tvivelaktig lönsamhet även efter en omfattande omstrukturering efter förluståren på 1970-talet. Tryggheten för företaget är snarast den mycket goda likviditeten och höga soliditeten. Även delar av LKAB bör kunna komma i fråga för en privatisering för att trygga företagets fortbestånd. De skador som debatten kring Stålverk 80 medförde – bl. a. genom bortfall av traditionella kunder – har ännu inte fullt ut reparerats. Det är därför av särskild vikt att LKAB:s tänkta nya och nuvarande kunder i främst Västeuropa – om möjligt – ges möjligheter till delägarande för ömsesidig leveranstrygghet. Långsiktiga ägarförbindelser och

3.6 Affärsverken

Det privata näringslivet driver i huvudsak sin verksamhet i aktiebolagsform. Inom den statliga företagssektorn finns ett antal verksamheter som bedrivs i affärsverksform. I dag har endast vissa affärsverk monopolställning. Enligt vår uppfattning bör de delar inom resp. affärsverk som inte är direkt myndighetsutövande föras över i aktiebolagsform. På detta sätt får de arbeta på villkor som är jämförbara med vad som gäller för motsvarande privata företag. Samtidigt kan verksamheten utsättas för konkurrens. I vissa fall kan det dessutom vara viktigt att bredda kapitalbasen och kapitalförsörjningen.

De affärsdrivande verken leds av en generaldirektör och en lekmannastyrelse. Enligt nu gällande regler kan generaldirektören – med en funktion som motsvarar VD:s i ett aktiebolag – inte avsättas under sin förordnandeperiod. Vi anser att de affärsdrivande verkens ledning skall till- och avsättas på samma grunder, som inom det privata näringslivet. Lekmannastyrelserna bör ersättas av styrelser med professionell kompetens.

Affärsverket FFV – tidigare förenade fabriksverken – utreddes särskilt i den s. k. FFV-utredningen (SOU 1983:38) och sedermera även i viss mån i affärsverksutredningen (SOU 1985:41). I utredningen behandlades utförligt frågan om företagsformen för förenade fabriksverken. Valet angavs stå mellan affärsverk och aktiebolag. Enligt FFV-utredningen borde FFV ges möjlighet att bedriva verksamheten på i stort sett samma villkor som konkurrerande företag. Utredningen förordade mot denna bakgrund att FFV skulle ombildas till aktiebolag. Den kritik mot en överföring av FFV till aktiebolag som framfördes var framför allt att de anställda skulle få andra anställningsvillkor som privatanställda än som statsanställda.

Under förutsättning av rimliga övergångsformer kan dessa begränsade invändningar mot att överföra Affärsverket FFV till aktiebolagsform knappast utgöra ett hinder. Affärsverket FFV bör därför i sin helhet ombildas till aktiebolag. Genom denna förändring kommer FFV att få konkurrera med andra företag på lika villkor samtidigt som nya finansierings- och expansionsmöjligheter öppnas.

Arbetet med överförande av affärsverket FFV till aktiebolagsform medför att gruppen inte omedelbart kan söka nya ägare. Den starka affärsmässiga betoning som redan finns inom företagsgruppen borde emellertid underlätta en framtida börsintroduktion eller en annan typ av avyttring. Verket agerar redan som företagskoncern snarare än affärsverk. Lönsamheten utgör inte heller något hinder för att söka nya ägare.

Domänverket har ett totalt markinnehav på drygt 10 miljoner hektar. Därav är ca 4 miljoner hektar produktiv skogsmark – knappt en femtedel av Sveriges produktiva skogsmark. Verket är också Sveriges största förvaltare av jordbruksmark. Innehavet utgör totalt ca 80000 hektar. Marken utarrenderas till ca 2000 arrendatorer.

Förutom markförvaltning bedriver domängruppen uthyrning av bl. a. jaktmarker, fiskevatten, fritidsbostäder och även åretruntbostäder.

Domänverket har sedan 1968 successivt utökat sitt markinnehav. Verksamhetsgrenarna har blivit allt fler. Några av dotterbolagen har på sin höjd en perifer anknötning till domänverkets ursprungliga uppgift, skogsförvaltningen.

Statens markinnehav bör minskas. De jordbruksfastigheter som domänverket förvaltar bör i första hand utbjudas till dem som arrenderar marken. Försäljning bör då ske vid innevarande arrendeperiods utgång.

Skogsmarken kan i betydande utsträckning säljas till enskilda personer. Domänverkets skogsinnehav kan med fördel användas som tillskottsmark vid strukturrationaliseringar. Därutöver kan hela skogsfastigheter säljas. Där så är lämpligt kan nya fastighetsbildningar för att få bärkraftiga skogsbruk göras.

Det finns ingen anledning för domänverket att syssla med annan verksamhet än ren markförvaltning. Verkets övriga verksamheter kan lämpligen överföras på andra industrigrupper och ägare.

En avveckling av de statliga ägararrangemangen kommer att ta tid. Det är därför angeläget att en försäljning av egendomar och verksamhet påbörjas snarast möjligt. För nästkommande budgetår bör försäljningarna resultera i intäkter på ca 400 milj. kr. Målet skall vara att domänverket återgår till sin ursprungliga roll att förvalta statens då minskade skogsinnehav.

Apoteksbolaget bedriver sin verksamhet i allt väsentligt med monopol och med vissa restriktioner, främst kravet att hålla samma pris över hela landet. En privatisering av delar av Apoteksbolaget är möjlig, även om de sociala målsättningarna för verksamheten bibehålls oförändrade. Privat delägarskap är en annan möjlighet.

Franchising är en metod att kombinera det enskilda småföretagets fördelar med styrkan i ett sammanhållet system. Den används framgångsrikt inom handel och serviceverksamhet. Franchising av vissa apotek eller apoteksgrupper bör prövas.

I en del av affärsverken finns betydande substansvärden, som under senare år har vuxit kraftigt. Vi anser det därför naturligt att delar av *Vattenfalls* krafttillgångar kommer i fråga för avyttring. En omstrukturering av statens vattenfallsverk bör göras i syfte att sammanföra olika krafttillgångar i ett antal kraftproducerande aktiebolag för senare avyttring. På detta sätt skulle ett mycket stort kapital kunna frigöras. Myndighetsfunktionerna inom statens vattenfallsverk jämte näten för högspänningsdistribution bör däremot även på längre sikt ligga kvar i nuvarande verksform.

Delar av det fastighetsbestånd som *byggnadsstyrelsen* i dag innehar bör kunna komma i fråga för försäljning.

De delar av *televerket* som i dag är konkurrensutsatta – huvudsakligen *Teleinvest* – bör inom en överskådlig framtid bli aktuella för privatisering. Samtidigt bör ett aktivt arbete bedrivas i syfte att minska den monopolskyddade delen av verksamheten i syfte att öka effektiviteten och möjliggöra ytterligare privatiseringar.

Även *Postbolagen AB* och *SJ:s dotterbolag* (dvs. Swedcarrier med ASG AB, GDG Biltrafik AB, AB Trafikrestauranger) bör komma i fråga för privatisering, helt eller delvis. En renodling av affärsverkens huvuduppgifter

av myndighets- och monopolkaraktär, samtidigt som den konkurrensutsatta verksamheten tvingas leva på egna meriter, ökar konkurrensen och möjligheterna till egna initiativ samt ger en bättre arbetstillfredsställelse för de anställda.

3.7 Finansiella konsekvenser

Som tidigare nämnts kan kapitalmarknaden erfarenhetsmässigt inte svälja mer än en viss volym av nyintroduktioner på Stockholms fondbörs. Detta utgör en begränsning av den takt varmed statsföretagen kan avyttras.

Utrymmet för nyemissioner och nyintroduktioner på Stockholms fondbörs skulle under 1987 kunna uppskattas till ca 4 miljarder kronor.

En värdering ger vid handen att de tidigare refererade omedelbara privatiseringskandidaterna skulle kunna inbringa ansevärliga summor till statskassan.

Tabell 1. Uppskattat försäljningsvärde av vissa statliga företag m. m.

<i>Företag</i>	<i>Cirkavärde (milj. kr.)</i>
Procordia	4 500
ASSI	1 500
NCB (72 %)	700
PKbanken (85 %)	6 000
Investeringsbanken	1 600
ABA (50 %)	1 600
Affärsverket FFV	1 200
OK Petroleum (30 %)	900
SJ-företagen	900
Domänföretaget	100
Teleinvest	400
Apoteksbolaget	1 000
Vattenfall	36 000-90 000 ¹
Domänskogarna	8 000-16 000 ²
Byggnadsstyrelsens bestånd	24 000
Norrbottnens Järnverk	600

¹Substansvärdet är ca 90 000 mkr. På börsen betalas företag med motsvarande verksamhet till 40 % av substansvärdet.

²Substansvärdet är ca 16 000 mkr. På börsen betalas företag med motsvarande substans till 50 % av värdet.

Vår bedömning är mot denna bakgrund att staten skulle kunna få in minst 4 miljarder kronor årligen via börsintroduktioner och försäljningar direkt till privata företag och investerare under överskådlig framtid. Beloppet skulle kunna höjas om lättnader på skatteområdet genomfördes för aktiesparande.

4 Privatisering inom kommunerna

4.1 Metoder

Inom primärkommunerna finns en rad verksamheter som kan överföras till den konkurrensutsatta marknaden utan mer genomgripande lagändringar.

Detta avser dels delar av kommunernas affärsdrivande verksamhet vad gäller energi, renhållning, sotning etc., dels verksamhet som utnyttjas i den egna produktionen av tjänster, i första hand den betydande sektor som gäller fastighetsförvaltning och service i vid bemärkelse.

Överförandet kan ske på bl. a. följande sätt:

- genom försäljning av verksamheten till privata företag.
- genom att verksamheten överläts till den anställda personalen.
- genom överlåtelse av verksamheten till organisationer som också nyttjar verksamheten.
- genom överlåtelse av fastigheter till hyresgästerna för bildande av bostadsrättsföreningar.

4.2 Fastigheter och fastighetservice

Kommunerna har i regel stora bestånd av fastigheter och mark. Betydande rationaliseringsmöjligheter har i många fall uppnåtts genom avyttring av mark, som inte kommunen behöver för aktuella utbyggnads- och planbehov.

Erfarenheterna under senare år har också visat att överlåtelse av förvaltningsfastigheter och eventuella industrifastigheter till fastighetsförvaltande företag eller byggföretag skapar en rad fördelar genom rationellare fastighetsdrift samt bättre fördelade kostnader över tiden för kommunerna.

Värderingsfrågorna vid försäljning av fastigheter kan – om det gäller stora innehav eller särpräglade objekt – skapa vissa problem. Ett sätt att minska dessa är att kommunen och det köpande företaget skapar ett gemensamt bolag, som övertar de kommunägda fastigheterna. Eventuell börsintroduktion kan sedan övervägas, eventuellt med viss företrädesrätt för kommunmedborgarna.

Kommunala fastigheter för bostadsändamål har under senare tid i ökad utsträckning överlåtits på hyresgästerna för bildande av bostadsrätter eller, när det gällt mera betydande saneringsobjekt, till större byggföretag. Större andel eget ägande av bostäder är positivt bl. a. från ägandespridningssynpunkt. Därför bör man vid privatisering av de allmännyttiga bostadsföretagen i första hand erbjuda hyresgästerna att ta över sina fastigheter. I vissa fall kan det vara lämpligt att sälja fastighetsbestånd till privata fastighetsbolag.

4.3 Anläggningsverksamhet m. m.

Traditionellt har kommunerna haft en betydande egen anläggningsverksamhet vad gäller gator, vattenledningar etc. På grund av det minskande bostadsbyggandet har kommunerna fått överkapacitet på anläggningssidan. Tendenser har funnits att kommunala förvaltningar/kommunala bolag har börjat åta sig uppdrag utanför den egna kommunen. Detta strider emellertid mot kommunallagens regler om den kommunala kompetensen. Därför måste andra vägar för att undanröja överkapaciteten väljas: neddragning av kapaciteten genom minskning av arbetsstyrkan, överföring av verksamheter till bolag som kan övertas av de anställda eller överlåtelse av viss verksamhet till enskilda företag.

Motsvarande åtgärder kan vidtas när det gäller landstingskommunala tvätterier etc.

Drift av idrottsanläggningar, bad m. m. kan i betydande utsträckning överlåtas till de föreningar som nyttjar dem. Detta gäller i första hand de mindre anläggningarna.

Större kommunala anläggningar som konkurrerar med kommersiell verksamhet skapar lätt snedvridna konkurrensförhållanden. I dessa fall bör privatisering väljas.

Mot. 1986/87
N354

4.4 Finansiella konsekvenser

De finansiella konsekvenserna av ökad privatisering inom kommunerna på de nu berörda områdena är svåra att överblicka, eftersom förhållandena växlar kraftigt mellan olika kommuner och kommuntyper.

Försäljning av mark, förvaltnings- och industrifastigheter samt bostadsfastigheter kan i vissa fall inbringa betydande belopp för enskilda kommuner. Malmö, Hässleholms, Valdemarsviks och Göteborgs kommuner utgör exempel på detta. I Malmö håller man för närvarande på att sälja ut fastigheter för 250 milj. kr. I Göteborg har dels Göteborgs hamn avyttrats till SPP, dels genomförs för närvarande en stor affär med Skanska gällande avyttring av ett större bostadsbestånd för upprustning. Sammanlagt beräknas detta inbringa över 1 miljard kronor.

5. Hemställen

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjer för ändrat ägarengagemang i de statliga företagen och affärsverken,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till försäljning av statliga företag i enlighet med vad som i motionen anförts,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till omorganisation av affärsverken i enlighet med vad som i motionen anförts,
4. att riksdagen beslutar bemyndiga regeringen att uppdra åt domänverket att genomföra försäljningar i enlighet med vad som i motionen anförts samt att intäkter från genomförda försäljningar inlevereras till statskassan som budgetförstärkning,
[att riksdagen uttalar att kommunala tillgångar och verksamheter bör privatiseras i enlighet med vad som i motionen anförts.]¹

Stockholm den 22 januari 1987

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

Bo Lundgren (m)

L. Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Ingrid Sundberg (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Sonja Rembo (m)

Per-Olof Strindberg (m)

¹ 1986/87: Fi210.